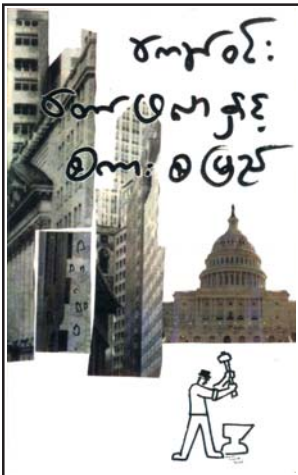

အလုပ်ရဲ့ အနာဂတ်

ကျောင်း: တော်ဖလာနှင့် စကားစမြည်၊ နန်းဒေဝီစာပေ၊ ပထမအကြိမ်၊ ၂၀၀၃၊ စာ ၁၅၈-၁၇၃။

ခေတ်သစ် လူ့အဖွဲ့အစည်းမှာ ‘အလုပ်’ရဲ့ သဘောသဘာဝနဲ့ အဓိပ္ပာယ်ဟာ ရှေးကနဲ့ မတူနိုင်တော့ဘူး” လို့ ခင်ဗျား ပြောဖူးတယ် နော်။ ဒါဖြင့်အလုပ်ရဲ့ အဓိပ္ပာယ်ကို ခင်ဗျား ကိုယ်တိုင် ဖွင့်ပြပါဦး။

လုပ်ခစားအလုပ် Paid Work နဲ့ လုပ်ခ အတွက် ရည်ရွယ်တာ မဟုတ်တဲ့ အလုပ် Unpaid Work ဟာ မတူပါဘူးဗျာ။ ဒါကိုတော့ ခင်ဗျား လက်ခံမှာပါ။ ဒါပေမဲ့ ‘အလုပ်’ လို့ ဆိုလိုက်တာနဲ့ များသော အားဖြင့် လုပ်ခစားအလုပ်ကို တည်ပြောကြရတာကလား။ လူတွေပြောလေ့ရှိကြတဲ့ ‘အလုပ်အကိုင်’ Job ဆိုတာ လုပ်ခစား အလုပ်ကို ပြောတာပါ။

ထားပါတော့၊ ခင်ဗျားပြောတဲ့ လုပ်ခစား အလုပ်ဟာ ပြောင်းလဲနေပြီပေါ့ ဟုတ်လား။ အလုပ်အကြောင်း ပြောကြရေးကြတဲ့သူ တွေနဲ့ ကျွန်တော်နဲ့မတူတာ တစ်ခုတော့

ရှိတယ်ဗျ။ ကျွန်တော်က ညစ်ပတ်စုတ်ပြတ်တဲ့ စက်ရုံ အလုပ်တွေမှာ နှစ် အချို့ကျင်လည်ခဲ့ဖူးတယ်။ ‘စုတ်လမ်း’ Assembly Line ထဲက ကော်လာ ပြာ အလုပ်ကြမ်းသမား တစ်ယောက်ပေါ့ဗျာ။ ပြီးတော့ ကမ္ဘာ့အရပ်ရပ်က စက်ရုံတွေကိုလည်း ကျွန်တော် သွားကြည့်ဖူးတယ်။ ပြောရရင် ဒီနေ့ခေတ် ရဲ့ ခေတ်အမီဆုံးဆိုတဲ့ စက်ရုံတွေ၊ ရုံးခန်းတွေအထိ သွားလေ့လာဖူးပါတယ်။

ဒီအတွေ့အကြုံတွေကနေ ဘာသိလာလဲဆိုတော့ ကျွန်တော်တို့ ယေဘုယျ နားလည်ထားကြတဲ့ အလုပ်နဲ့ ပတ်သက်တဲ့ ထင်မြင်ချက်ဟာ ခေတ်မမီတော့ဘူး ဆိုတာပဲဗျ။ ကျွန်တော်တို့က ‘အဒမ်စမစ်’တို့ ‘မာ့ဂ်စ်’ တို့ရဲ့ ‘အလုပ်ခွဲခြားလုပ်ကိုင်မှု’ Division of Labour အခြေခံပေါ်က ကြည့်ကြတာကိုး။

နောက်အကျဆုံး ဆိုရင်တောင် ‘မီး(လ်)’ရဲ့ ‘ရုံးရဲ့သဘာဝ’ The Nature of Office ဆိုတဲ့ အထိုင်ပေါ်ကပဲ စဉ်းစားကြတာကလား။ ‘အလုပ်’ဆိုတာနဲ့ ချာလီချက်ပလင်ရဲ့ ခေတ်သစ် Modern Time ဇာတ်ကားထဲက ‘စုတ်လမ်း’ ကို မြင်နေကြတာလေ။ ဒီဝေဖန်ဆန်းစစ်ချက် တွေဟာ သူ့ခေတ်နဲ့သူတော့ ‘ကွက်တီ’ ပါပဲ။ ဒါပေမဲ့ ဒါတွေက အစဉ်အလာ စက်မှုစနစ်နဲ့သာ အသုံးတည့်တာဗျ။ ဒီနေ့မြန်မြန်ဆန်ဆန်ကြီး ပြောင်းလဲ ဖြစ်ထွန်းနေတဲ့ စနစ်သစ်နဲ့တော့ တယ်မကိုက်လှတော့ဘူး။

အစဉ်အလာစက်ရုံအလုပ်ဟာ ဘယ်လောက် ကပေါက်တိ ကပေါက်ချာ နိုင်တယ်၊ ဘယ်လောက် စိတ်ပျက်စရာကောင်းတယ်ဆိုတာ ကျွန်တော်တို့ ကောင်းကောင်းသိကြပါတယ်။ နောက်တော့ ဒီစက်ရုံစတိုင် အလုပ်ဟာ ‘ရုံး’ Office ပုံစံ ပြောင်းလာတယ်။ တယ်တော့ မထူးလှပါဘူး။ တစ်ခုလုံးနဲ့ ဘာမှဆက်စပ်မှုမရှိတဲ့၊ ကိုယ်နဲ့ဆိုင်တဲ့ အလုပ်အပိုင်းအစလေး ကိုပဲ ထပ်တလဲလဲ လုပ်နေရတယ်။ ကျွမ်းကျင်ပိုင်နိုင်မှုတို့ တီထွင်ဖန်တီးမှု တို့ ဆိုတာတွေ အတွက်လည်း ဘာအခွင့်အလမ်းမှ မရှိ။ လူစင်စစ်က စက်ယန္တရားရဲ့အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုအဖြစ် ဘဝပြောင်းသွားရတဲ့ အလွန် ငြီးငွေ့စရာ ကောင်းလှတဲ့ အလုပ်မျိုးပါဗျာ။ ခုတော့လည်း ဒီအလုပ် စတိုင်မျိုးဟာ တဖြည်းဖြည်း ပွန်းပြတ် ပြတ်စပြုလာပါပြီ။ ဒီနေရာမှာ ကျွန်တော် အံ့သြမိတာက ဘာမှမက်မော တန်ဖိုးထားစရာ မရှိတဲ့ ဒီလို

အတိတ်မျိုးကို လွမ်းတသသ ဖြစ်နေကြတာကိုပါ။ ဖြစ်နိုင်တာတွေ ဒီ ဒုက္ခမျိုးကို မခံဖူးတဲ့ လူတွေက အလွမ်းသယ်နေကြတာ ထင်ပါရဲ့ဗျာ။
ခင်ဗျားသဘောက စက်မှုခေတ်ရဲ့ အလုပ်စတိုင်တစ်ခုလုံးဟာ အတိတ် ဖြစ်သွားပြီလို့ ဆိုလိုတာလား။

မဟုတ်ဘူးဗျ။ နည်းပညာရှေ့တန်း အရောက်ဆုံး နိုင်ငံတွေ မှာကိုပဲ မွန်းကျပ်ပိတ်လှောင်နေတဲ့ စုပတ်လမ်းမှာ ပိတ်မိနေတဲ့ အလုပ် သမားတွေ သန်းနဲ့ချီရှိနေပါသေးတယ်။ ဒါပေမယ့် အခုလို ကပေါက်တိ ကပေါက်ချာနိုင်တဲ့၊ ဒါချည်း၊ ဒါချည်းထပ်ကျောနေရတဲ့ စုပတ်လမ်း အလုပ် စတိုင်မျိုးဟာ စွမ်းဆောင်ရည်ကုန်နေပြီ ဆိုတာကိုတော့ သဘောပေါက် လာကြပါပြီ။ ဒီတော့ ဒီအလုပ်စတိုင်မျိုးမှာ အနာဂတ်မရှိနိုင်တော့ပါဘူး။ ကုမ္ပဏီတွေ၊ အလုပ်သမားသမဂ္ဂတွေ၊ တာဝန်ရှိသူတွေအနေနဲ့ ဘယ်လိုပဲ ကျားကန်နေနေ၊ မကယ်နိုင်တော့ပါဘူး။ ဒီအတွက်ကျွန်တော်တို့ ‘ဖြေနိုင် ပေါင်’ လုပ်နေဖို့ လိုလို့လားဗျာ။

တစ်ပြိုင်နက်တည်းမှာပဲ အလုပ်စတိုင်သစ်တစ်ခု ဖြစ်ထွန်း ပေါ် ပေါက်နေပြီဗျ။ ဒါဟာ ကျွန်တော် ပြောလေ့ရှိတဲ့ ‘စီးပွားရေးပြန်လည် တည် ဆောက်ဖွဲ့စည်းမှု’ Restructuring of the Economy ရဲ့ အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုလည်း ဖြစ်တယ်။ တတိယလှိုင်းအပြန့် ကျယ်လာတာနဲ့အမျှ ဒီအလုပ် စတိုင်သစ်ဟာ ပိုပြီး ပီပြင်ထင်ရှားလာပါလိမ့်မယ်။

အရင်ကလည်း မတူတဲ့ အလုပ်အကိုင် ပုံစံအမျိုးမျိုးရှိခဲ့ဖူးတာပါပဲဗျာ။ ကျွန်တော် သိချင်တာက အလုပ်စတိုင်ဟောင်းမှာရှိခဲ့တဲ့ ထက်အောက် ဖွဲ့စည်းပုံ Hierarchiesတွေကိုပါ။ နည်းပညာတီထွင်မှုသစ်တွေဟာ ဒီထက်အောက်ဖွဲ့စည်းပုံကို ဖုံးကွယ်ပေးတာမျိုး သက်သက်ပဲ ဖြစ်နေမလား။ အလုပ်သမားတွေ အပေါ်ဖိစီးထားတဲ့ ဒီထက်အောက်ဖွဲ့စည်းပုံကို ဆက် လက် ထိန်းသိမ်းထားကြဦးမလား။

ကိုယ့်ရဲ့ အဆင့်နေရာကို စွန့်လွှတ်ဖို့ဆိုတာ လူတိုင်းအတွက် မလွယ်လှဘူးပေါ့ဗျာ။ ဖိုမင်ကနေ မန်နေဂျာထိအလုပ်စတိုင်ဟောင်းရဲ့ ဆက်ဆံရေးကို ထိန်းသိမ်းထားချင်တာမျိုး ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အခြေအနေတစ်ခုလုံးက သူတို့ဘက်မှာ မရှိတော့ဘူးဗျ။ ဒုတိယလှိုင်းရဲ့ စက်မှုလုပ်ငန်းတွေတုန်းကတော့ စုပတ်လမ်းထဲက သိစိတ်မဲ့ အလုပ်သမား

တွေ့ရဲ့ လုပ်အားဟာ ကုမ္ပဏီအတွက် အသုံးတည့်ခဲ့ပါတယ်။ ခုတော့ ဒီလို အလုပ်မျိုးကိုကွန်ပျူတာက ပိုကောင်းအောင်နဲ့ ပိုမြန်မြန်လုပ်နိုင်နေပြီ။ အန္တရာယ်ရှိတဲ့ အလုပ်တွေဆိုရင်လည်း ‘ရိုဘော့’ Robot တွေနဲ့ လွှဲထားလို့ ရပြီ။ ပြောရရင် အလုပ်စတင်ဟောင်းဟာကုန်ထုတ် သတ္တိမှာရော၊ အမြတ် ဖန်တီးနိုင်စွမ်းမှာပါ အကျဘက် ရောက်နေပြီ။ ဒီတော့ အပြောင်းအလဲ ကိုယ်တိုင်ကိုက မက်လုံးတစ်ခု ဖြစ်လာတော့တာပေါ့။

တလောက ဆီလီကွန်ချိုင့်ဝှမ်းကို ကျွန်တော် ရောက်သွားတယ်။ ကွန်ပျူတာကုမ္ပဏီတစ်ခုကို သွားလေ့လာကြည့်တာပါ။ ဒုတိယလှိုင်းရဲ့ အလုပ်စတင်ဟောင်းတွေ တွေ့နေရဆဲပဲဗျ။ အလုပ်သမားတန်းကြီးပေါ့ဗျာ။ များသောအားဖြင့်တော့ အမျိုးသမီးတွေ များတယ်။ အာရှနွယ်ဖွားတွေ များတယ်။ သူတို့ လုပ်နေကြရတာလည်း ဒါချည်း၊ ဒါချည်း ထပ် ကျောနေတဲ့ စက်ရုံလုပ်ငန်းမျိုးပါပဲ။ ‘အစုလိုက်အပြုံလိုက် ထုတ်လုပ်ရေး’ ဧြ ဩဂျင်အေအကမန ဘောင်ထဲမှာပဲ ရှိနေပါသေးတယ်။ နောက် ကုမ္ပဏီတစ်ခုကို ရောက်တော့မှ အပြောင်းအလဲကို တွေ့ရတော့တယ်။ ဒီကုမ္ပဏီကတော့စောစောက ကုမ္ပဏီလို ချစ်(ပ) Chips တွေ ထုတ်လုပ် တာ သက်သက် မဟုတ်ဘူးဗျ။ ဒီချစ်(ပ)တွေကို သုံးပြီး၊ အီလက်ထရောနစ် ပစ္စည်းတွေ ထုတ်လုပ်တာပါ။

ဒီကုမ္ပဏီမှာ တွေ့ရတဲ့ အလုပ်စတင်ကတော့ အရင်နဲ့ဘာမှ မဆိုင်တော့ဘူးဗျာ။ ဆန့်ကျင်ဘက်လို့တောင် ဆိုနိုင်တယ်။ အရင်ကလို အစိတ်အပိုင်းလိုက် မဆက်မစပ်လုပ်ကြတာမျိုး မဟုတ်ဘူး။ တစ်ခုလုံးနဲ့ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဟာ ဆက်စပ်အသက်ဝင်နေတယ်။ အရင်ကလို ဒါချည်း ဒါချည်း ငြီးငွေ့စရာ မဟုတ်ဘူး။ ရှုပ်ထွေးတာနဲ့အမျှ စိတ်ဝင်စားစရာ လုပ်ငန်းစဉ်ထဲမှာ နှစ်မျောနေကြတယ်။ အရင်ကလို နာရီထဲ ထည့်မောင်း နေတဲ့ စုပတ်လမ်းမျိုး မတွေ့ရဘူး။ ကိုယ့်အစုနဲ့ကိုယ် နယ်ပယ်သစ်တစ်ခု ကို ကြိုးပမ်းရှာဖွေနေကြသလိုမျိုး မြင်ရတယ်။ သေချာတာက အရင်ကလို အစုလိုက် အပြုံလိုက်ထုတ်လုပ်ရေး မဟုတ်တော့ဘူး ဆိုတာပဲဗျာ။ ထကြီးထည့်ကြီး သဘောမျိုးကို လွန်လာခဲ့ပြီ။ De-Massified ဆိုပါတော့။ ဒီတော့လည်း အရင်ကရှိဖို့ လိုအပ်ခဲ့တဲ့ ထက်အောက် ဖွဲ့စည်းပုံမျိုးဟာ လိုအပ်ချက် မဟုတ်တော့ဘူး ဖြစ်လာတယ်။ အလုပ်အင်အားစုနဲ့

ပေါ်လစီချမှတ်တဲ့ အဆင့်ကြားက ဖွဲ့စည်းပုံတွေ မှန်ဝါးလာရတယ်။ ဆက်ဆံရေးဟာ ဒေါက်လိုက်သဘောက အလျားလိုက်သဘောကို ရွေ့လာ တယ်။ တချို့နေရာတွေမှာဆိုရင် ကွန်ရက်ဖွဲ့စည်းပုံမျိုးတောင် ဖြစ်လာ တယ်။ ဒါဟာ တတိယလှိုင်းရဲ့ နမူနာပုံစံအလုပ်ပုံဖြစ်လိမ့်မယ်ဗျ။ ကျွန်တော်ပြောချင်တဲ့ အလုပ်စတိုင်သစ်ဆိုတာ ဒါကို ပြောတာ။

အလုပ်စတိုင်

ခင်ဗျား မြင်ခဲ့တဲ့ အလုပ်စတိုင်သစ်မျိုးဟာ တစ်ခုလုံးနဲ့နှိုင်းယှဉ်လိုက်ရင် ဘယ်လောက် ရှိနိုင်မလဲဗျာ။ ထိုင်ဝမ်မှာ နဖူးကချွေး ခြေမကျအောင် အလုပ်လုပ်နေရတဲ့ အမျိုးသမီးတွေ ဘယ်လောက်ရှိမလဲ။ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုမှာကော အလုပ်ခွင်ပျောက်နေတဲ့ အလုပ်သမားဦးရေ ဘယ်လောက်ရှိနေပြီလဲ။ တကယ်တော့ အရင်းရှင်စီးပွားရေးမှာ ထွက် ပေါက်ဟာ ကျဉ်းကျဉ်းလေးပဲ ရှိတာပါဗျာ။ ဒီထွက်ပေါက်ထဲကို အဆင့်မြင့် ပညာတတ် အလုပ်သမားတွေသာ တိုးလို့ရနိုင်တာမျိုးပါ။ ခင်ဗျားပြောတဲ့ လုပ်ငန်းခွင်အခြေအနေမျိုးကို အလုပ်သမားတိုင်း ခံစားနိုင်ဖို့ဆိုရင် နက် ရှိုင်းတဲ့ အပြောင်းအလဲတွေလုပ်ဖို့ လိုဦးမယ် ထင်တာပဲ။ ထုတ်လုပ်ရေးတင် မကဘူး။ ပညာရေး၊ လူမှုရေးနယ်ပယ်အားလုံးမှာ လုပ်ဖို့လိုပါလိမ့်မယ်။ ထားပါတော့ဗျာ။ စီမံခန့်ခွဲမှု အပိုင်းမှာ အလုပ်သမားတွေ ပိုနေရာ ရလာတယ်ပဲထားပါ။ ဒီအတွက် အရေးကြီးတဲ့လိုအပ်ချက် တစ်ခုတော့ ရှိနေပါလိမ့်ဦးမယ်။ ပညာနဲ့ လုပ်ပိုင်ခွင့်ပိုင်းမှာ တန်းတူညီမျှရေးပေါ့ဗျာ။ ခင်ဗျားမြင်ခဲ့ရတဲ့ ကုမ္ပဏီမှာ အခြေအနေ ကောင်းနေတာဟာ တိုးတက် မှုနှုန်း မြင့်လို့၊ အမြတ်များများရလို့ ဖြစ်မှာကိုး။ဒါမျိုးကို ခြွင်းချက်လို့ မပြောနိုင်ပေဘူးလား။

အမှန်ပဲဗျ။ အဆင့်မြင့်နည်းပညာ အသုံးပြုတဲ့ လုပ်ငန်းတွေဟာ အမြတ်နှုန်းအမြင့်ဆုံး ရနေတယ်ဆိုတာအမှန်ပဲ။ အဆင့်မြင့်ကျွမ်းကျင် အလုပ်သမား ဆိုတာဟာလည်း အနည်းစုသာ ဖြစ်နေသေးတာမို့ သူတို့ အနေအထားက မာလို့တင်းလို့ ရနေသေးတယ်လို့ ပြောနိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ နှိုင်းယှဉ်လိုက်ရင်တော့ ဒီအနေအထားဟာ အနာဂတ်အလုပ် အတွက် မျှော်လင့်ချက်ရောင်ခြည်လို့ ကျွန်တော်တော့ ယူဆတယ်ဗျာ။

ဒုတိယလှိုင်းရဲ့ စက်မှုလုပ်ငန်းတွေကို ကြည့်လိုက်ဗျာ။ ဒီလုပ်ငန်းကြီးတွေလည်း အမြတ်တွေ ခေါင်ခိုက်နေအောင်ရခဲ့ကြတာပါပဲဗျာ။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီကာလ အလုပ်သမားထု အခြေအနေကို ကြည့်လိုက်ဦး။ စုတ်ပြတ်နံ့ချာတယ်ဗျာ။ ရက်ရက်စက်စက် အမောင်းခံနေရတယ်ဗျာ။ လူမဆန်အောင် ဖျစ်ညှစ်ခိုင်းတာနဲ့အမျှ အမြတ်ကလည်း ပိုရတာကိုး။ ဒီတော့အလုပ်သမားတွေ ချွေးများများထွက်လေ၊ အလုပ်ရှင်တွေရဲ့ ငွေအိတ်ဟာ ပိုဖောင်းလာလေ ဖြစ်နေတာပေါ့။

တတိယလှိုင်းမှာတော့ ဒါနဲ့ ဆန့်ကျင်ဘက်ပဲဗျ။ ရက်ရက်စက်စက် မောင်းတာ၊ တင်းတင်းကျပ်ကျပ်ခိုင်းတာတွေနဲ့ ကုန်ထုတ်သတ္တိကို တွန်းမတင်နိုင်တော့ဘူးလေ။ အဟန့်အတားတောင် ဖြစ်လာတယ်။ ချွေးများများထွက်ဖို့က အဓိက မဟုတ်တော့ဘူး။ အိုင်ဒီယာ ကောင်းကောင်းထွက်ဖို့က အဓိကဖြစ်လာတယ်။ ပြင်းပြင်းထန်ထန် အလုပ်လုပ်ဖို့က လိုအပ်ချက် မဟုတ်တော့ဘူး။ စမတ်ကျကျ လုပ်တတ်ဖို့က အခရာဖြစ်လာတယ်။ အရင်က ထုတ်လုပ်ရေး ဖြစ်စဉ်ကြီးကို ကြွက်သားတွေနဲ့ မောင်းခဲ့ကြတာ။ အခု အင်ဖော်မေးရှင်းနဲ့ စိတ်ကူးဆန်းသစ်မှုကတကယ့် အင်ဂျင်ဖြစ်လာတယ်။ ဒီအပြောင်းအလဲမှာ စီမံခန့်ခွဲမှုအဟောင်းနဲ့သွားလို့ မရတော့တာ သေချာတယ်ဗျ။ လိုချင်တာက 'အရမ်းအကန်းနာခံမှု' **Blind Obedience** မဟုတ်တော့ဘူးလေဗျာ။ တီထွင်ဖန်တီးမှုကို လိုချင်တာဆိုတော့ ဒါကိုဖန်တီးပေးနိုင်မယ့် ပတ်ဝန်းကျင်မျိုး တည်ဆောက် ရတော့တာပေါ့။

ဆိုနီကို တည်ထောင်ခဲ့တဲ့ 'အာကီအိုမောရိတ'ရဲ့ စကားကို ကျွန်တော် အမှတ်ရနေသေးတယ်။ သူကဒီလိုပြောသဗျ။ 'စက်ရုံအလုပ်သမား တစ်ယောက်ကိုမနက်ခုနစ်နာရီ အရောက်လာ၊ ဒီပစ္စည်းပြီးအောင် လုပ်လို့ကျွန်တော် ပြောလို့ရတယ်။ ဒါပေမဲ့ သူတေသီ တစ်ယောက်၊ ဒါမှမဟုတ် အင်ဂျင်နီယာတစ်ယောက်ကို ခုနစ်နာရီအရောက်လာ၊ အိုင်ဒီယာ ကောင်းကောင်းတစ်ခုပေးလို့ ဘယ်ပြောလို့ရမှာလဲ'တဲ့။ တတိယလှိုင်းမှာ အောင်မြင်မှုရနေတဲ့သူတိုင်း ဒီသဘောကို နားလည်ကြပါတယ်။ 'ပန်းသီး' **Apple** က စတီ(ပ) ဂျော့ကို မေးမလား၊ 'တင်ဒမ်'**Tandem** က 'ဂျင်ထရေဗစ်'ကို မေးမလား 'မောရိတ'လို ပြောကြမှာပါပဲ။

ခင်ဗျားပြောတာ ဟုတ်ပါတယ်။ အလုပ်စတင်သစ်ဟာ အဆင့်မြင့် ကျွမ်းကျင်သူ ပညာတတ် အလုပ်သမားတွေနဲ့သာ ဆိုင်ပါတယ်။ ခုချိန်မှာ သူတို့ဟာ အရေအတွက်အနည်းစု ဆိုတာလည်း အမှန်ပဲ။ ဒါပေမဲ့ သူတို့မှာ အနာဂတ် ရှိတယ်ဗျ။ အလုပ်စတင်ဟောင်းထဲမှာ ပိတ်မိနေတဲ့ အလုပ် သမားတွေ (အထူးသဖြင့် ကော်လာပြာ အလုပ်သမားတွေ) အတွက်တော့ အနာဂတ် ပျောက်နေပြီ။ အနှေးနဲ့အမြန်ဆိုသလို လုပ်ငန်းခွင်ကဖယ်ထုတ် ခံရတော့မယ့် အန္တရာယ်နဲ့လည်း ကြုံရတော့မယ်။ ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ပြော ရရင်တော့ အရေအတွက် အရရော အရေးပါမှုမှာပါအကျဘက် ရောက် နေပြီလို့ ပြောရတော့မှာပါ။

ပြောရရင် အလုပ်ရဲ့ သဘောသဘာဝတစ်ခုလုံးဟာ ပြောင်း နေပြီဗျ။ ဒီအခင်းအကျင်အောက်မှာ အလုပ်သမား ကိုယ်တိုင်သည်ပင် အပြောင်းအလဲနဲ့ မကင်းနိုင်တော့ပါဘူး။ အလုပ်အင်အားစုသစ် ဆိုပါစို့ဗျ။

အလုပ် အင်အားစု

ခင်ဗျားပြောတဲ့ စတိုင်သစ် အလုပ်သမားတွေဟာ အဟောင်းနဲ့ ဘာကွာ သလဲ။ ခင်ဗျားအမြင်ကို တိတိကျကျလေး လုပ်စမ်းပါဦး။

ပိုအမှီခိုကင်းတယ်ဗျ။ ပိုကြံ့ရည်ဖန်ရည်ရှိတယ်။ စက်ယန္တရား ရဲ့ အစိတ်အပိုင်းသက်သက် မဟုတ်တော့ဘူး။ အလုပ်အပေါ်မှာ ပညာကို တင်ပြီး လုပ်ကြတဲ့ အဆင့်မြင့်ကျွမ်းကျင်သူတွေ ဖြစ်တယ်။ ကျွန်တော် ကတော့ ဒီစတိုင်သစ်အလုပ်သမားတွေကို အိုင်ဒီယာအလုပ်သမား ငြည့်သမုနမလို့ အမည်ပေးချင်တယ်။ စက်မှုတော်လှန်ရေး မတိုင် ခင်က လက်မှုပညာသည်တွေ ရှိပါရောလား။ သူတို့မှာ လက်နဲ့ကိုင်တွယ် အသုံးချရတဲ့ ကိရိယာတန်ဆာပလာတွေ အပြည့်ပါတဲ့ အိတ်ကြီးတစ်လုံး ရှိတတ်တယ်။ ဒီလိုပဲဗျ အိုင်ဒီယာ အလုပ်သမားတွေမှာလည်း ခေါင်းနဲ့ အလုပ်လုပ်ရတဲ့ ကိရိယာတန်ဆာပလာတွေ အပြည့်ပါတဲ့ အိတ်ကြီး တစ်လုံးရှိတယ်။ အဲဒီအိတ်ကြီးထဲမှာ အင်ဖော်မေးရှင်းတွေ၊ အသိပညာတွေ၊ အဆင့်မြင့်ကျွမ်းကျင်မှုတွေ ထည့်ထားတာပေါ့။ ဒါဟာ သူတို့ရဲ့ ‘ကုန်ထုတ် အရင်းအနှီး’ နှင့်ညီ သ် ဣမသိကခအေသည ပဲလေ။ ဒီအဓိပ္ပာယ်အရ ကြည့်ရင် စက်မှုအလုပ်သမားတွေ ဘယ်တုန်းကမှ မရခဲ့ဖူးတဲ့ အခွင့်အရေးကြီး

တစ်ခုကို သူတို့ရနေတယ်လို့ ဆိုနိုင်ပါတယ်။ ကုန်ထုတ်အရင်းအနှီး ပိုင်ဆိုင်မှုပေါ့ဗျာ။

စတိုင်သစ် အလုပ်သမားတွေဟာ စုပတ်လမ်းထဲမှာ ပိတ်မိနေတဲ့ စက်မှုအလုပ်သမားထက် လွတ်လပ်တဲ့လက်မှုပညာရှင် ဃမဏိအ တွေနဲ့ ပိုနီးစပ်ပါတယ်။ အသက်ငယ်တယ်။ ပညာပိုတတ်တယ်။ အသစ်အဆန်း မပါတဲ့ ပုံသေလုပ်ငန်းတွေကို တူးတူးခါးခါး မုန်းတယ်။ ကိုယ့်အလုပ်ကို ကိုယ့်ဘာသာကိုယ် လွတ်လွတ်လပ်လပ် လမ်းသစ်ထွင်လုပ်ချင်တယ်။ ဘော့(စ)ကို တွယ်ကပ်နေရတဲ့ နောက်မြီးဆွဲလုပ်ဖို့ ဝါသနာမပါဘူး။ ဒါကြောင့်လည်း တင်းကျပ်တဲ့ ထက်အောက်ဖွဲ့စည်းပုံထဲမှာ သူတို့ မပျော်ပိုက်နိုင်ဘူး။ ‘လူးသာလွန်သတဲ့’ Flexible ပုံသေသတ်မှတ် မထားတဲ့ Ambiguity စဉ်ဆက်မပြတ် လှုပ်ရှားပြောင်းလဲနေတဲ့ စုစည်းမှု မျိုးကိုသာ လိုလားတယ်။ သူတို့ဟာ အလုပ်အင်အားစုသစ်ကို ကိုယ်စားပြု နေကြသလို အရေအတွက်အရလည်း အကြီးအကျယ် တိုးပွားနေတယ်။

စီးပွားရေးဟာ ဒုတိယလှိုင်းကနေ တတိယလှိုင်းနယ်ပယ်ထဲ ဝင် လာတော့ ကျွမ်းကျင်မှုသစ်တွေနဲ့အတူ တန်ဖိုးသစ်တွေလည်း ပေါ်လာ တယ်။ ဒီတန်ဖိုးသစ်တွေရဲ့ ဂယက်ဟာ အလုပ်သမားတွေ၊ ပေါ်လစီချမှတ် သူတွေ၊ ဘောဂဗေဒပညာရှင်တွေကြားမှာ နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း စူးဝင်နေလေ ရဲ့။

ကျွန်တော်တို့ လူ့အဖွဲ့အစည်းမှာ ခင်ဗျားပြောတဲ့ အိုင်ဒီယာ အလုပ်သမား ဆိုတဲ့ အမျိုးအစားသစ် ဖြစ်ထွန်းလာနေပြီဆိုတာ သဘောတူပါတယ်။ ဒီ ဖြစ်ထွန်းမှုနဲ့ အတူလုပ်ငန်းခွင် အခြေအနေ ပိုကောင်းလာတယ် ဆိုတာလည်း လက်ခံပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီအလုပ်အင်အားစုသစ်ရဲ့ အနာဂတ်ကိုတော့ ခင်ဗျား ပြောသလောက် စိတ်မချနိုင်သေးတာ အမှန်ပဲဗျ။ ဘယ်လို ‘ဖက်တာ’ တွေကို သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းပြီး ကျွန်တော်တို့က ယုံကြည်ကြရမှာလဲ။

နည်းပညာအပြောင်းအလဲနဲ့ ပညာရဲ့ အခန်းကဏ္ဍကို အဆုံး အဖြတ် ‘ဖက်တာ’ လို့တော့ ခင်ဗျားက ပြောတာပဲ။ ဒါပေမယ့် ကျွန်တော့် အနေနဲ့ စိုးရိမ်စရာတွေ ရှိနေဆဲပဲဗျ။ လက်ရှိလူမှုအုပ်စုတွေကကော သူ တို့ရဲ့ အပေါ်စီးအနေအထားကို ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းဖို့ ကြိုးပမ်းမလာနိုင် ဘူးလား။ သူတို့အမြင်အရဆိုရင် အိုင်ဒီယာ အလုပ်သမားတွေရဲ့ ခြေလှမ်း

တွေဟာ သူတို့ ပိုင်စားနယ်မြေထဲ ကျူးကျော်လာသလို ဖြစ်မှာပဲလေ။ ဒီတော့ဒီခြေလှမ်းတွေကိုအနည်းဆုံး ကန့်သတ်ဖို့၊ အဆုံးစွန်ပြောရရင် ရိုက်ချိုးပစ်ဖို့ အားထုတ်မလာနိုင်ပေဘူးလား။

ပြောရရင်တော့ဗျာ။ ခင်ဗျားစိတ်ကူး ပုံဖော်လိုက်တဲ့ လူ့အဖွဲ့ အစည်းသစ်မှာ အလုပ်သမားဟာ ကုမ္ပဏီအတွက် အမြတ်ရှာဖွေပေး နေရတဲ့ အလုပ်သမားပဲ ဆက်ဖြစ်နေမလား။ ပိုင်ဆိုင်မှုပုံသဏ္ဍာန် ဘယ်လို ဖြစ်မလဲ။ ခွဲဝေဖြန့်ဖြူးမှုကရော ဘယ်လိုနေမလဲ။

ကျွန်တော်ဟာ အကောင်းမြင်ဝါဒသမား တစ်ယောက်တော့ မ ဟုတ်ပါဘူးဗျာ။ ဆုံးဖြတ်ချက်ချတဲ့ အပိုင်းမှာရော၊ အကျိုးအမြတ်ကို ခွဲဝေဖြန့်ဖြူးတဲ့ အပိုင်းမှာပါ လူတိုင်းတန်းတူညီမျှ ဖြစ်စေရမယ်ဆိုတဲ့ အထိ လည်း မမျှော်လင့်ပါဘူး။ စနစ်တစ်ခုဟာ အခြေအနေတစ်ခုမှာ အလုပ် ဖြစ်ကောင်း ဖြစ်နိုင်ပေမယ့် နောက်အခြေအနေ တစ်မျိုးရောက်ရင် ပြဿနာ ရှိချင်ရှိနိုင်တာကလား။ တချို့က အခြေအနေတစ်ခုအောက်မှာ အလုပ်လုပ်ရတာကို ပျော်ပိုက်နိုင်ပေမယ့် တချို့ကတော့ သဘောတွေ့ကောင်းမှ တွေ့မယ်လေ။

ဒီတော့ အသွင်ကွဲ အဆင်ကွဲတွေ ဘယ်လောက်များများ ဖန်တီး နိုင်မလဲ။ အမြင့်ဆုံး ဖန်တီးနိုင်တဲ့လူ့အဖွဲ့အစည်းသာ ပတ်ရူပ အဖြစ်ဆုံးလို့ ကျွန်တော်တော့ ယူဆတယ်။ စိတ်ကူးယဉ်ဝါဒီနဲ့ ဆိုရှယ်လစ်တွေကတော့ ‘သွေးတူမွေးတူ’ Uniformity ဖြစ်ဖို့ကို အတော်အလေးထားကြဟန် ရှိတယ်ဗျ။ ဒုတိယလှိုင်းရဲ့နှုန်းစံတစ်ခုပေါ့ဗျာ။

လူ့အဖွဲ့အစည်းဟာ ထုကြီးထည်ကြီး သဘောက ရွေ့လာပြီဆိုတဲ့ ကျွန်တော့် ထင်မြင်ချက်သာ မှန်ခဲ့ရင် ဖွဲ့စည်းပုံအသစ်တွေ၊ အသွင်ကွဲ အဆင်ကွဲတွေ အများကြီး ပေါက်ကွဲလျှံကျ လာပါလိမ့်မယ်။ အရင်ကတော့ စီးပွားရေးအဖွဲ့အစည်းတွေအကြောင်း ပြောရင် နိုင်ငံပိုင်တို့၊ ပုဂ္ဂလိကပိုင်တို့ ဖက်စပ်တို့ ဒါမျိုးလောက်ပဲ ရှိတာကလား။ ခုစောင့်ကြည့်လိုက်ပါ။ ‘အီလက် ထရောနစ်ကို အော့(ပ)’တွေ၊ ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်း ဒါမှမဟုတ် မိသားစုကို အခြေခံတဲ့ ထုတ်လုပ်ရေးအဖွဲ့အစည်းတွေ၊ အမြတ်အတွက် မဟုတ်တဲ့ နက်ဝပ်တွေစသဖြင့်ပေါ့ဗျာ။ ခုချိန်မှာ ကျွန်တော်တို့ ဘယ်လိုမှ မျှော်လင့် မထားတဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံအသစ်တွေလည်း အများကြီး ပေါ်လာနိုင်သေးတယ်။

ခုလောလောဆယ်ရှိနေတဲ့ အဖွဲ့အစည်းတွေကို ကြည့်လိုက်ရင် လည်း ဗျူရိုကရက်တစ်သဘောတွေ၊ ထက်အောက်သဘောတွေ သိသိ သာသာ လျော့ကျလာတာ တွေ့နိုင်ပါတယ်။ စီးပွားရေးနဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်း ဟာ တတိယလှိုင်းထဲကို ဝင်လာလေ အစဉ်အလာ ဖွဲ့စည်းပုံတွေဟာ တုပ် နှောင်မှု ဖြစ်လာလေဆိုတာ အခြေအနေအရ သဘောပေါက်လာကြရ ပြီကိုး။ နောက်ပြီးတော့ ဒီအဖွဲ့အစည်းတွေရဲ့ ရည်မှန်းချက်။ စီးပွားရေး ဆိုတော့ အခြေခံအရ အမြတ်ကိုတော့ ဦးတည်ကြမှာပေါ့ဗျာ။ ဒါပေမယ့် ရည်မှန်းချက်ဟာ အမြတ်တစ်ခုတည်း မဟုတ်တော့ဘူးဗျ။ ‘စမတ်ကျတဲ့ ကုမ္ပဏီဆိုတာ အမြင့်ဆုံးအမြတ်ရဖို့ ဘယ်တော့မှ မကြိုးစားဘူး’ဆိုတဲ့ ဆိုရိုးစကားတောင် ရှိနေပြီလေ။ အလုပ်ရဲ့ သဘာဝကိုယ်တိုင်က ပြောင်း လာတော့ အလုပ်အင်အားစုရဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံဟာလည်း အရင်အတိုင်း မဖြစ် နိုင်တော့ဘူးပေါ့ဗျာ။ ဒါပေမယ့် အလုပ်သမားသမဂ္ဂတွေ၊ လက်ဝဲဝါဒီတွေ၊ ရယ်ဒီကယ်တွေကတော့ ‘သွေးစည်းညီညွတ်ရေး’ တို့ ‘တန်းတူညီမျှရေး’ တို့ ‘တစ်သွေးတစ်ရောင်တည်း ဖြစ်ရေး’ တို့ဆိုတဲ့ စကားလုံးတွေကို အာရုံရဆဲပဲဗျ။ ဒုတိယလှိုင်းခေတ်မှာ ဒီနှုန်းစံတွေကရှေ့တန်းကျခဲ့တာကိုး။ ကား(လ) မှာက်က “စက်ရုံစနစ်ဟာ အလုပ်သမား လူတန်းစားကို စုစည်းပေးလိမ့်မယ်။ ခိုင်မာတဲ့အလုပ်အင်အားစု Working Mass ဖြစ်လာလိမ့်မယ်” လို့ နိမိတ် ဖတ်ခဲ့ပါရောလား။ ဒုတိယလှိုင်းတစ်ခုလုံး ဒီအတိုင်းလည်း ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။

ဒါပေမယ့် ဒီနေ့ဖြစ်ပေါ် တိုးတက်မှုတွေကို ကြည့်လိုက်တော့ မှာက်စံ မျှော်လင့်ခဲ့တာနဲ့ ပြောင်းပြန်ပဲဗျ။ စီးပွားရေးဟာ ထုကြီးထည်ကြီးသဘောနဲ့ ဝေးလာတာနဲ့အမျှ အလုပ်ရဲ့အားဟာ အစုအဝေး သဘောကနေ တစ်ဦးချင်း သဘောဘက် ရွေ့လာတယ်။ တီထွင်ဖန်တီးနိုင်ဖို့တို့ ကြံရည်ဖန်ရည်ရှိဖို့တို့ ပညာ အခြေခံအားကောင်းဖို့တို့ဆိုတာ နှုန်းစံသစ်တွေ ဖြစ်လာတယ်။ ဒီတော့ပြဿနာကို သမားရိုးကျ နှုန်းစံတွေနဲ့ ချဉ်းကပ်ကြည့်မလား။ ဒါမှ မဟုတ် နှုန်းစံသစ်တွေနဲ့ ချိန်ထိုးကြည့်မလား။ ကျွန်တော်တို့အားလုံး ဆုံးဖြတ်ကြရတော့မယ်။

ကျော်ဝင်း၊ **တော်ဖလာနှင့် စကားစမြည်**၊ နန်းဒေဝီစာပေ၊ ပထမအကြိမ်၊ ၂၀၀၃၊ စာ ၁၅၈-၁၇၃။